

ЛІТЕРАТУРА

1. Ганина В. Конкурс – «Лучший инновационный продукт» – знак качества для избранных // F+S Технология безопасности и противопожарной защиты. №6 (42), 2009. – С.80.

2. Горгураки В.Ф., Романенко А.В. Техногенна безпека – потреба сьогодення // F+S Технология безопасности и противопожарной защиты. №6 (42), 2009. – С.20-25.

3. Згуровський М.З., Панкратова Н.Д. Основи системного аналізу. – К.: Видавнича група ВНУ, 2007. – 544с.

4. Згуровський М.З. Сценарний аналіз як системна методологія передбачення // Системні дослідження та інформаційні технології, 2002. – №1. – С.7-38.

5. Измайлова О.В. Методи прийняття багатокритерійних рішень в інформаційних системах: Навчальний посібник. – К.:КНУБА, 2002. – 112 с.

6. Катренко. А.В. Системний аналіз об'єктів і процесів комп'ютеризації: – Львів: «Новий світ-2000». – 424 с.

7. Черноуцкій И.Г. Методы принятия решений. – СПб.: БХВ-Петербург, 2005 – 416 с.

АННОТАЦІЯ

Предлагается подход к построению базового сценария комплексной оценки инновационных решений по обеспечению техногенной безопасности объектов строительства. Оценка базируется на учете разноаспектных количественных и качественных критериев их эффективности. Значения критериев и мера их значимости определяются в различных условиях доступности и определенности информации.

Ключевые слова: инновационные объекты, техногенная безопасность, количественные и качественные критерии, экспертное оценивание, свертка критериев.

ANNOTATION

Offered approach to the construction base scenario of complex estimation of innovative decisions on providing of technogenic safety of building objects. An estimation is based on the account of разноаспектных quantitative and high-quality criteria of their efficiency. Values of criteria and measure of their meaningfulness determined under various conditions to availability and definiteness of information.

Keywords: innovative objects, technogenic safety, quantitative and high-quality criteria, expert evaluation, faltung of criteria.

УДК 69.001.12/.18

В. І. Черненко, КНУБА

**ЕТАПИ ТА ПРОБЛЕМИ ОСНОВНИХ
УЧАСНИКІВ ЛІЗИНГОВОГО ПРОЦЕСУ**

АНОТАЦІЯ

У статті показані основні етапи лізингового процесу. Визначені головні проблеми суб'єктів лізингової діяльності, що стримують розвиток лізингу в Україні.

Ключові слова: лізинг, процес, етапи, проблеми.

У лізинговій угоді взаємовідносини між суб'єктами лізингу будуються за наступною схемою: потенційний (майбутній) лізингоотримувач, зацікавлений в одержанні конкретних і певних видів майна (обладнання, техніки тощо), самостійно на основі наявної у нього інформації, досвіду, рекомендацій, результатів попередньо досягнутих угод підбирає постачальника. Через недостатність власних коштів і обмежений доступ до кредитних ресурсів для придбання майна у власність або через відсутність необхідності в обов'язковій покупці майна майбутній лізингоотримувач звертається до потенційного (майбутнього) лізингодавця, який має необхідні кошти, з проханням про участь його в угоді [1].

Весь комплекс дій здійснення лізингової операції та укладання лізингової угоди можна умовно розбити на чотири етапи.

На першому етапі здійснюється обробка заявок від клієнтів-лізингоодержувачів, вивчається рівень їх платоспроможності і фінансово-економічне становище, здійснюється необхідна підготовча робота для укладання юридичних договорів. Лізингодавець (лізингова компанія) вивчає також відомості про інших майбутніх партнерів за угодою, звертаючи особливу увагу на їхнє фінансове становище та стабільність функціонування на ринку.

Другий етап – підписання юридичних договорів, де лізингова операція закріплюється суб'єктами лізингу підписанням двох- і тресторонніх договорів. Це такі документи:

- лізинговий договір;
- кредитна угода;
- договір куплі-продажу майна, що передається в лізинг;
- акт прийняття об'єкта лізингу в експлуатацію;

- договір про технічне обслуговування;

- договір про страхування об'єкта лізингу.

Після одержання лізингодавцем необхідних документів проводиться їх перевірка та аналіз.

Прийнявши позитивне рішення про участь у лізинговій угоді, лізингодавець на підставі заявки лізингоодержувача направляє замовлення-наряд постачальникові. У ньому поряд з юридичною адресою і банківськими реквізитами лізингодавця вказується вид майна з усіма необхідними параметрами: його ціна, обсяг робіт і строк виконання, місцезнаходження отримувача тощо. Постачальник виконує свої функції, уклавши з замовником-лізингодавцем договір купівлі-продажу, що регламентує їхні відносини в процесі виготовлення, доставки і оплати відповідного об'єкта лізингу.

Основний етап лізингу — це експлуатація предмета лізингу. На даному етапі лізингові операції відображаються в бухгалтерському обліку й звітності, провадиться виплата лізингоодержувачем лізингових платежів, здійснюється технічне обслуговування предметів лізингу тощо.

Заключний етап регулює відносини сторін із закінченням терміну дії лізингового договору: майно повертається, викупається лізингоодержувачем за залишковою вартістю або термін дії лізингового договору продовжується.

Послідовність здійснення основних дій із підготовки та реалізації лізингової операції показана на рис 1.

У зв'язку з новизною лізингу в Україні існуюча інформація про управління лізинговим процесом не тільки не дозволяє визначити напрями удосконалення, але навіть не дає чіткого уявлення про сформований механізм управління лізингом. Тому було розглянуто структуру і систему управління лізингом.

Управління лізинговою діяльністю проводиться на трьох рівнях:

- на рівні держави, яка створює сприятливий та

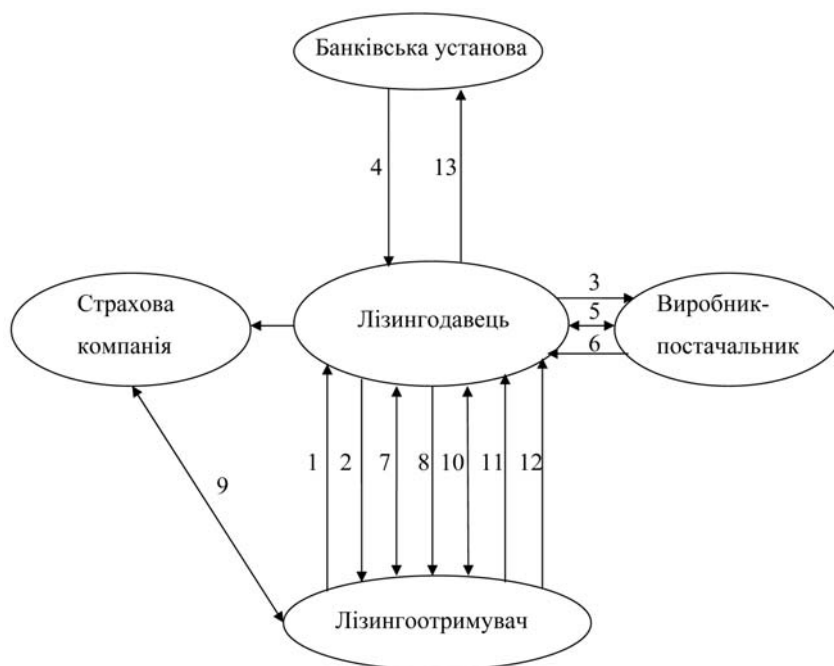

Рис.1 Схема організації багатосторонньої лізингової угоди:

1 — заява на отримання майна на умовах лізингу; 2 — аналіз плато-та кредитоспроможності лізингоодержувача; 3 — інформація про необхідний продукт та замовлення; 4 — кредит у банку (заявка на кредит, кредитний договір, отримання кредиту); 5 — договір купівлі-продажу; 6 — отримання права власності на майно; 7 — лізинговий договір; 8 — передача майна за договором лізингу; 9 — договір страхування; 10 — договір про технічне обслуговування предмета лізингу; 11 — лізингові платежі; 12 — повернення предмета лізингу; 13 — виплата кредиту

стійкий правовий фон, являючи собою регулятор лізингової діяльності;

- на рівні лізингодавця, який має брати до уваги не тільки свої інтереси, а й інтереси лізингоотримувача та вимоги держави;

- на рівні лізингоодержувача, який використовує лізингові послуги.

На рис. 2 наведено рівневі проблеми суб'єктів лізингової діяльності та структуру управління лізинговим процесом. Визначення переліку проблем учасників лізингу було виконано виходячи з ролі та функцій основних суб'єктів лізингового процесу та взаємозв'язків між ними.

Розвиток та державне регулювання лізингу тісно пов'язані між собою. В основі державного регулювання лежать організаційно-правовий та економічний механізми державної підтримки суб'єктів лізингової діяльності та сприяння оновленню та зміцненню матеріально-технічної бази підприємств України. Метою державного регулювання лізингу є створення умов для виконання його інвес-

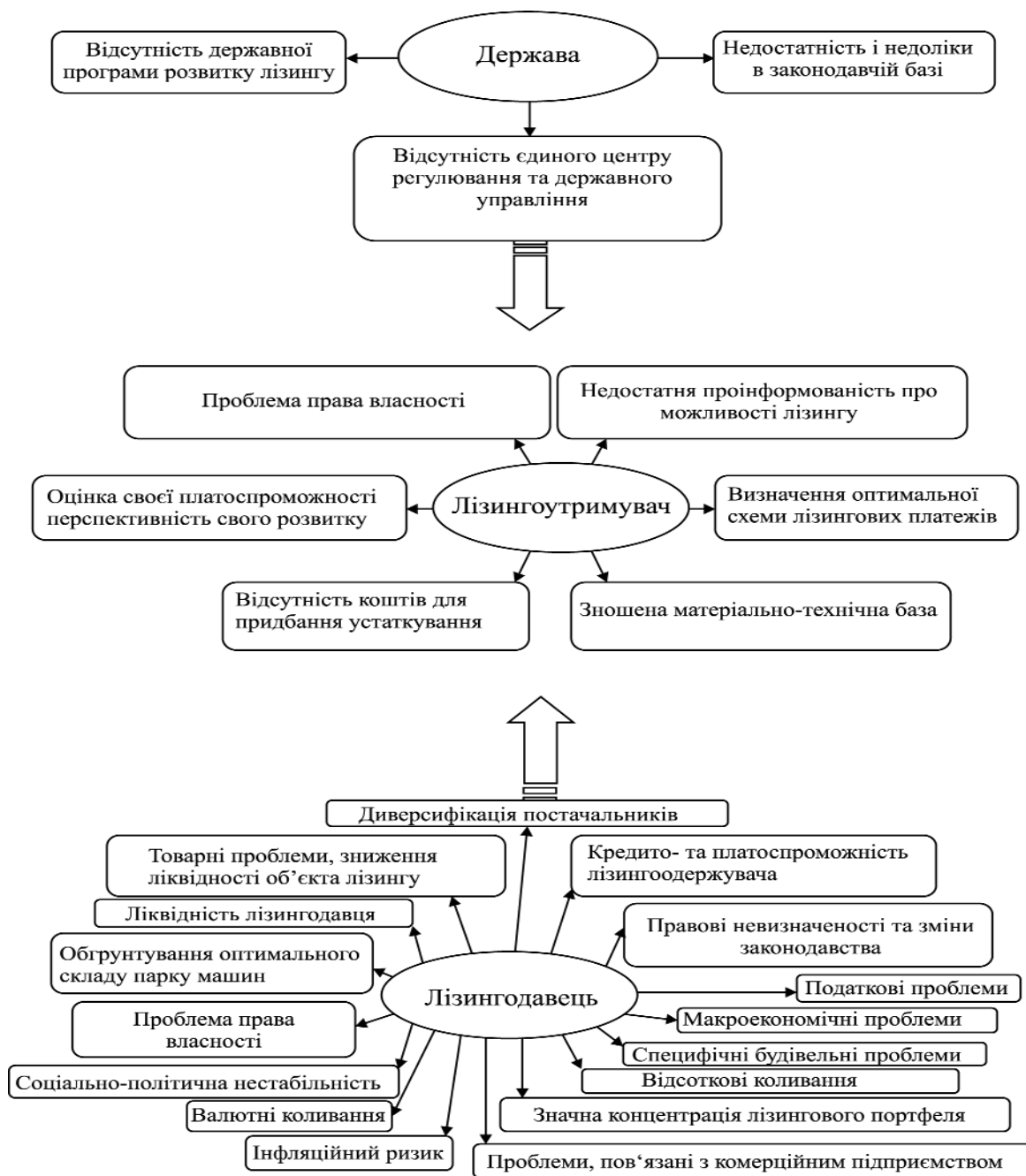

Рис. 2. Проблеми основних суб'єктів лізингового процесу

тиційних, виробничих, маркетингових функцій [2].

Одним із головних недоліків, що заважає розвитку лізингу, є недосконалість законодавчого та нормативного регулювання лізингових відносин:

- колізії та протиріччя між окремими законодавчими актами, що регулюють лізингову діяльність;

- неоднозначність трактування окремих положень нормативно-правових актів щодо операцій лізингу;

- неврегульованість окремих складових лізин-

гової діяльності, зокрема, питань вторинного лізингу, повернення предмета лізингу лізингодавцю, взаємовідносин між учасниками лізингу у випадку пошкодження предмета лізингу тощо;

- нестабільність законодавства, що створює додаткові ризики для лізингу, який за своєю сутністю є довгостроковою операцією.

Особливу увагу держава має приділяти створенню правових норм, що полегшують укладення договорів лізингу. По-перше, цього можна досягнути шляхом створення національного механізму

колізійно-правового регулювання (внутрішні закони), по-друге, шляхом уніфікації норм щодо договору лізингу (пряма й непряма уніфікація). Саме економічна доцільність і вигідність мають бути основою для правових норм щодо регулювання лізингу. Такий підхід може втілюватися в різних правових формах (спеціальні закони, підзаконні акти, судова практика). Хоча в Україні для регулювання лізингу використовуються спеціальні закони, регулювання лізингу переважно підзаконними актами, як в США є, безумовно, успішнішим.

Одна з головних проблем для лізингового ринку в Україні — відсутність єдиного центру контролю для створення рівних умов на ринку лізингу. В даний час оперативний лізинг регулюється Міністерством економіки, фінансовий лізинг — Державним комітетом фінансових послуг.

Важливим кроком для підтримки лізингу на рівні держави могло б стати прийняття розробленої в 2006 році Програми розвитку лізингу в Україні на період 2006-2010рр. Основною метою програми є створення в Україні умов для розвитку лізингу. При цьому в документі відзначається, що потенційний попит на послуги лізингу в Україні становить 85 млрд. грн. Проте програма досі не прийнята.[3]

Серед проблем, які притаманні лізингодавцю, можна виділити такі основні групи:

- соціально-політична нестабільність;
- макроекономічні проблеми, які пов'язані з можливими змінами в економічній політиці країни, податковій, монетарній сферах, умовами, що регулюють господарську діяльність;
- податкові проблеми — надто жорстка система оподаткування лізингових операцій:
 - відсутність прискореної податкової амортизації по лізингових активах, що належать до основних засобів виробничого призначення (3 група основних засобів);
 - безпідставність сплати при міжнародному фінансовому лізингу податку (15 відсотків) на весь лізинговий платіж, що надходить нерезиденту;
 - суттєве обмеження у віднесенні на валові витрати коштів, що витрачаються на страхування лізингових активів;
 - лізингодавець при поверненні йому предмета лізингу вимушений сплачувати ПДВ;
- правові колізії та невизначеності — невідповідність один одному всіх визначень з питань

лізингу, які містяться на сьогодні у Цивільному кодексі України, Господарському кодексі України, Законі України «Про оподаткування прибутку підприємств» та ін. Невизначеність питань у Цивільному кодексі України, а саме: ролі та місця продавця предмета лізингу, місця передачі предмета лізингу лізингоодержувачу, а також моменту переходу до лізингоодержувача права власності та моменту переходу до лізингоодержувача ризиків, пов'язаних з предметом лізингу. Нез'ясованість переліку джерел фінансових коштів, які можуть бути залучені лізинговими компаніями, а також незакріпленість захисту прав лізингодавця у разі ліквідації лізингоодержувача в Законі України «Про фінансовий лізинг»;

• всі види лізингу є фінансовими операціями, тому їм притаманні фінансові ризики. Виходячи з того, що в даний час понад 70% всіх лізингових угод фінансується за допомогою банківських кредитів, більшість яких залучається лізинговими компаніями в іноземній валюті, будь-які зміни в монетарній політиці можуть викликати валютні та відсоткові коливання. Через несприятливу економічну ситуацію в державі та загальносвітову фінансову кризу збільшилися розміри та можливість настання інфляційних ризиків;

• проблема ліквідності лізингодавця, пов'язана із джерелом фінансування лізингових операцій, може виникнути внаслідок банкрутства банку або вимоги банку дострокового погашення залучених кредитів. Цю проблему може спровокувати і лізингоодержувач, який невчасно або не в повному обсязі сплачує по своїх зобов'язаннях;

• значна концентрація лізингового портфеля може також мати негативний вплив на фінансовий стан лізингодавця. Лізингові компанії намагаються співпрацювати з тими галузями та підприємствами, що знаходяться на етапі зростання. До недавнього часу такою галуззю було будівництво. Проте фінансова криза 2008 року негативно вплинула на платоспроможність будівельних компаній. І тепер будівельне обладнання, яке ще нещодавно було ліквідним, має проблеми з реалізацією і відповідно з погашенням кредитів, отриманих для його придбання;

• одна з головних проблем лізингодавців є проблема неплатежів, а також проблема аналізу ліквідності та платоспроможності лізингоотримувачів;

• товарні або майнові проблеми, які включають в себе: зниження ліквідності об'єкта інвестування,

ризик втрати та ризик неповернення предмета лізингу лізингоотримувачем;

- проблема права власності, яка включає в себе відповідальність за недоліки наданого майна, виконання капітального та поточного ремонту;

- для лізингових операцій характерними є проблеми, пов'язані з комерційним підприємництвом: зниження обсягу реалізації продукції, збільшення обігових витрат;

- проблема відсутності диверсифікації постачальників;

- специфічні лізингові проблеми, пов'язані з будівельною галуззю, такі як ризик незавершення будівництва, несвоєчасне введення в експлуатацію тощо.

Серед проблем лізингодержувачів особливо треба відзначити проблему зношеності матеріально-технічної бази та відсутність коштів для її оновлення та придбання устаткування. Саме ці проблеми є передумовою для лізингодержувача для придбання об'єкта в лізинг.

Для придбання устаткування в лізинг необхідно оцінити та забезпечити свою поточну та майбутню платоспроможність та перспективність свого розвитку.

Аналіз необхідності використання лізингу, процес вибору лізингової компанії, визначення оптимальної схеми лізингових платежів, вибір виду лізингу та організація лізингу – одні з першочергових завдань лізингоотримувача, що потребує детального аналізу та вирішення.

Проблема права власності, що торкається лізингодавця і лізингоотримувача, включає в себе ризик неповернення, ризик знищення, а також виконання капітального та поточного ремонту орендованого майна.

Серед проблем, що стримують розповсюдження та розвиток лізингу, потрібно також відмітити недостатню поінформованість про можливості лізингу.

Значна увага в економічному обґрунтуванні майбутнього лізингу повинна приділятися оцінці платоспроможності лізингодержувача, оскільки це дасть можливість йому визначити власну ліквідність та майбутній фінансовий стан. Така оцінка може здійснюватися за схемою, що прийнята банком для аналізу кредитоспроможності своїх клієнтів. У даний час застосовуються методи оцінки платоспроможності, які базуються на аналізі фінансового стану лізингодержувача в минулому та в теперішній час. Проте ці методи неспроможні

надати достовірну інформацію про кредито- та платоспроможність лізингодержувача в майбутньому періоді. Оскільки лізингова операція в класичному варіанті є довгостроковою, то лізингодавця повинен цікавити не тільки теперішній чи минулий фінансовий стан лізингодержувача, але і його здатність виконувати всі платіжні зобов'язання на майбутній період, що відповідає строку лізингової угоди. Дана обставина вимагає застосування системи показників кредитоспроможності, що характеризують перспективи роботи підприємств-позичальників [4].

З метою стимулювання розвитку лізингових відносин в Україні необхідно також вирішити такі наукові проблеми: відсутність методики аналізу необхідності використання лізингу, недостатність існуючих методів вибору виду лізингу, визначення оптимальної схеми лізингу та обрання лізингодавця. Недостатня наукова розробка вищезазначених у статті питань зумовила необхідність удосконалення організації та механізмів функціонування лізингу в Україні, а також розробки методичних положень для удосконалення управління лізингом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Куценко Ю. Ю., Логвінський С. Ю. *Методичні вказівки по впровадженню лізингу на ринку України.* – К., 2000. – 40с.

2. Холодний Г. О. *Лізинг в інвестиційному механізмі інноваційного розвитку підприємств. Наукове видання.* - Харків., ХНЕУ, 2007.-196с.

3. *Проект програми розвитку лізингу в Україні на період 2006 – 2010 років [Електронний ресурс]. Режим доступу: <<http://www.dfp.gov.ua/files/leasing-proekt.pdf>>*

АННОТАЦІЯ

В статті показані основні етапи лізингового процесу. Определены главные проблемы субъектов лизинговой деятельности, которые сдерживают развитие лизинга в Украине.

Ключевые слова: лизинг, процесс, этапы, проблемы.

ANNOTATION

In article the basic stages of leasing process are shown. The main problems of subjects of leasing activity which constrain leasing development in Ukraine are defined.

Keywords: leasing, process, stages, problems.